

Miłość Rodzina Partnerstwo

**Bezpłatna broszura informacyjna
wydana dzięki środkom Województwa Lubuskiego
w ramach zadania publicznego z obszaru:
„przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym”.**

Lubuskie
Warte zachodu

Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet „BABA”
Zielona Góra, Stary Rynek 17 (wejście od ul. Lisowskiego)
tel./fax: 68 4549232, 68 4571045
www.baba.org.pl, e-mail: baba@baba.org.pl
© Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet „BABA”
Opracował zespół doradców Stowarzyszenia

Organizacja pożytku publicznego KRS nr 0000060904
Prosimy o wpłaty na konto:
BPH SA nr 18 1060 0076 0000 3200 0104 1094

Miłość. Rodzina. Partnerstwo

1. Wstęp	5
2. Partnerstwo w miłości, partnerstwo w rodzinie	7
3. Małżeństwo czy konkubinat?	9
4. Moje, Twoje, Nasze, czyli majątek małżeński i osobisty ...	11
5. Wasze podatki.....	19
6. Ochrona rodzicielstwa.....	23
7. Wspólne dziecko.....	29
8. Zagrożenia dla związku, zagrożenia dla rodziny.....	39
9. Przydatne adresy.....	45

Szanowni Państwo,

Piętnaście lat temu realizowałam w Małomicach projekt „Partnerstwo dla Rodziny”. Przeświecało mu hasło „Potrzebne jest nie tylko jedno, lecz cykl działań. Potrzeba całej wsi, żeby wychować jedno dziecko”. Dziś bym powiedziała, że potrzeba całego województwa. Projekt ma zapobiegać patologiom społecznym wśród dzieci i młodzieży. Jego celem jest rzeczywista integracja instytucji, które wspierają wychowawczą funkcję rodziny, pobudzenie ich do wspólnego działania.

Niewiele jest rodzin, w których nie występują problemy wychowawcze. A powodów jest mnóstwo: miejsce zamieszkania, duża odległość od wielkich miast, czy też właśnie – mieszkanie w wielkim mieście, ograniczenie dostępności do instytucji, które pomagają w rozwiązywaniu problemów, czy też brak wiedzy o nich. Nie mam wątpliwości, że przyczyną narastającej agresji, apatii, zagubienia dzieci i młodzieży jest często NUDA. Dlatego należy stworzyć atrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu i prowadzić ustawiczną edukację, nie tylko wśród dzieci i młodzieży, ale również wśród rodziców.

Gdyby właśnie pod tym kątem spojrzeć na projekty realizowane przy wsparciu samorządu województwa lubuskiego w ostatnich latach, to właściwie wszystkie tworzą lepsze warunki do życia. W ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego powstały nowe hale, baseny, muzea, krę-

gielnie... W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich – nowe boiska szkolne, świetlice, domy kultury. Z kolei Program Operacyjny Kapitał Ludzki to szkolenia, zajęcia dla przedszkolaków, uczniów, dodatkowe lekcje języków obcych... Mało? No właśnie mało. Bo co z tego, że jest nowe boisko, kiedy nikt dziecka do wyjścia na to boisko nie zachęci. Co z tego, że jest muzeum, skoro nikt go tam nie zaprowadzi. Do tego trzeba partnerów. W całym województwie.

Poradnik przygotowany przez Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet Baba to „instrukcja” na temat naszych praw, obowiązków, odpowiedzialności, bezpieczeństwa rodziny i wychowania w trzeźwości, unikania patologii, uzależnień, przemocy. To także spis najważniejszych adresów i kontaktów do instytucji, które służą pomocą rodzinie.

*Z poważaniem,
Elżbieta Polak, Marszałek Województwa Lubuskiego*

Partnerstwo w miłości, partnerstwo w rodzinie

Wiek w dziejach świata ludzi – to niewiele, a jednak zmiany społeczne, które zaszły w ciągu ostatnich 100 lat, dokonały się w zawrotnym tempie i przeorały świadomość kilku pokoleń kobiet i mężczyzn. 100 lat temu Polki nie miały praw wyborczych, swobodny wybór partnera życiowego to był luksus, podobnie jak dostęp do edukacji na średnim i wyższym poziomie – wystarczy prześledzić biografię Marii Skłodowskiej-Curie. Macierzyństwo i rodzicielstwo definiowano zgoła inaczej – dziś powszechne karmienie piersią – wówczas było zawodem uprawianym przez wąską grupę kobiet, uczestnictwo mężczyzn w wychowaniu i opiece nad dziećmi – sporadyczne.

Kobiety opuściły zacisze domowe i wkroczyły do życia społecznego i zawodowego. Zrobiły to z pragnienia samorealizacji, ambicji, potrzeby niezależności, ale także z ekonomicznej konieczności. Wkład kobiet w życie rodzinne, to dziś nie tylko emocje, podsycanie żaru w domowym ognisku, ciężka (nieodpłatna) praca domowa, ale także partycypacja w kosztach utrzymania, współodpowiedzialność za byt i rozwój rodziny.

Ciężar odpowiedzialności jest najcięższym z ciężarów. Jeśli kobiety wzięły na swoje barki współodpowiedzialność za bezpieczeństwo i utrzymanie rodziny, prosta zasada wzajemności wymaga, by mężczyźni dźwignęli odpowiedzialność za coś, co kiedyś było wyłączną domeną kobiet – organizację życia domowego, opiekę i wychowanie dzieci.

Ta zasadnicza zmiana społeczna nie dokonuje się łatwo i bezboleśnie. Wkraczając na nowe pola działalności, wszyscy się uczymy, popełniamy błędy, wymagamy wsparcia. Tak, jak kobietom trudniej znaleźć pracę, uzyskać zarobki równe zarobkom mężczyzn, zaistnieć w polityce, tak mężczyznom trudno jest zdobyć uznanie jako równie efektywnym opiekunom dzieci – stąd niełatwo w przypadku rozstania z matką dziecka zachować z nim codzienny kontakt.

Partnerstwo nie jest proste, nie jest oczywiste, nie jest natychmiastowe, to długotrwały proces wymagający od obu stron wzajemnego szacunku, uznania dla umiejętności i wsparcia przy braku doświadczenia. Ale partnerstwo to konieczność.

Partnerstwo jest korzystne dla mężczyzn; dzieląc się odpowiedzialnością, zyskali prawo do ludzkich słabości, porażek będących tylko porażkami, a nie apokaliptycznymi klęskami. Mężczyźni stali się ojcami nie tylko nominalnie, odkryli wartość najcenniejszą na świecie – pogłębioną więź z dzieckiem, któremu mogą towarzyszyć od momentu narodzin.

Partnerstwo jest korzystne dla dzieci, dzisiejsi rodzice zbyt często pamiętają swoje umęczone matki i nieobecnych ojców. Nie chcemy, by nasze dzieci tęskniły za miłością i obecnością rodzica.

Partnerstwo jest korzystne dla związku i dla rodziny – nic tak nie buduje wspólnoty jak wspólne życie, wspólne podejmowanie decyzji i wspólne działanie. Nieważne, jak się dzielimy odpowiedzialnością i obowiązkami, ważne, że dzielimy się wspólnie i że to nasza decyzja. Nie wyobrażamy już sobie życia bez partnerstwa, prawda?

Nasza broszurka podaje garść informacji prawnych przydatnych we wspólnym życiu i garść przydatnych adresów, ostrzega przed trudnościami, które mogą się pojawić. Zapraszamy do lektury.

Małżeństwo czy konkubinaty?

W Polsce występują następujące formy zawarcia małżeństwa: małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego (małżeństwo cywilne) małżeństwo zawarte przed duchownym według prawa wewnętrznego danego kościoła albo związku wyznaniowego ze skutkami cywilnoprawnymi, małżeństwo cywilne zawarte później w formie religijnej. Małżeństwo może zawrzeć osoba która ukończyła 18 lat. Z ważnych powodów może zawrzeć małżeństwo kobieta, która ukończyła 16 lat. Małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie. Są obowiązani do wspólnego pożycia i wzajemnej pomocy, wierności oraz współdziałania dla dobra rodziny. Niewykonanie obowiązków małżeńskich przez małżonka nie jest zagrożone żadną sankcją. Obowiązki gasną w chwili ustania małżeństwa.

Co ważne, małżeństwo zawarte jedynie według zasad prawa wewnętrznego danego kościoła nie wywołuje skutków cywilnych – według norm prawa cywilnego tacy małżonkowie pozostają nadal w konkubinacie – nie powstaje pomiędzy nimi wspólność majątkowa, nie mogą zawierać małżeńskich umów majątkowych, nie dziedziczą po sobie z mocy ustawy (tylko na podstawie testamentu). Takich małżonków nie obowiązują przepisy dotyczące małżeństwa i małżonków określone w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym. Jeśli np. nabywają określone przedmioty do wspólnego gospodarstwa domowego – to przedmiot ten należy do tego, kto go nabył (gdyż istnieją dwa majątki osobiste, nie ma wspólności ustawowej, jaka z reguły powstaje przy zawarciu małżeństwa cywilnego). Rozliczenie ze składników majątkowych takich osób po rozstaniu następuje według zasad prawa cywilnego w oparciu o przepisy o własności lub współwłasności. Warto zatem na poczet ewentualnych sporów zachować dowody zakupu określonych składników majątku, aby można było dokonać sprawiedliwych rozliczeń.

Małżeństwo zawarte jedynie według prawa cywilnego wywołuje skutki określone w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym – np. powstaje wspólność majątkowa po jego zawarciu, którą można w drodze umów zmieniać, a nawet znieść, małżonkowie po sobie dziedziczą w razie śmierci któregoś z nich, mają też względem siebie określone prawa i obowiązki. Małżeństwo cywilne nie stanowi zaś małżeństwa w rozumieniu prawa wewnętrznego danego kościoła albo związku wyznaniowego – w świetle tych zasad małżonkowie nie pozostają w związku małżeńskim.

Małżeństwo zawarte w sposób wywołujący skutki w obu systemach prawnych (małżeństwo cywilne oraz zawarte według prawa wewnętrznego danego kościoła albo związku wyznaniowego) powoduje, że małżonkowie objęci są zarówno normami prawa powszechnie obowiązującego (Kodeks Rodziny i Opiekuńczy), jak i prawa wewnętrznego danego kościoła albo związku wyznaniowego.

Konkubinat

To trwałe pożycie dwojga osób płci odmiennej nieuregulowane prawnie. Konkubinat może być wygodną formą związku na początkowym jego etapie lub dla osób niepragnących założenia rodziny i powołania do życia dzieci. Jeżeli jednak tworzy się pełna rodzina, inwestuje się w zaplecze materialno-bytowe, ponosi koszty wychowania potomstwa – warto zastanowić się nad sformalizowaniem związku poprzez zawarcie małżeństwa. W sytuacji ewentualnego końca związku (rozstania) lub śmierci jednego z partnerów interesy konkubentów są słabo zabezpieczone, o czym piszemy dalej.

Moje, Twoje, Nasze, czyli majątek małżeński i osobisty

Był ślub, wesele, goście się rozjechali... Od tego momentu zaczynacie budować majątek małżeński. Wszystko to, czego dorobicie się podczas trwania związku małżeńskiego, tworzy ten majątek.

Z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Wasze udziały w tym majątku z zasady są równe.

Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy:

Art. 31. § 2.

Do majątku wspólnego należą w szczególności:

- 1) pobrane wynagrodzenie za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej każdego z małżonków,*
- 2) dochody z majątku wspólnego, jak również z majątku osobistego każdego z małżonków,*
- 3) środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków,*
- 4) kwoty składek zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, z późn. zm.).*

Wszelkie prezenty otrzymane przez Was z okazji zawarcia małżeństwa są wspólne, pieniężne darowizny również, bez względu na to, od kogo je otrzymaliście, czyja rodzina i czyi znajomi dali przysłowiowe „więcej”. Nie ma też znaczenia, kto sfinansował uroczystość.

Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków. Wszystko to, co każdy z małżonków posiadał przed zawarciem małżeństwa, nie staje się po jego zawarciu przedmiotem współwłasności. Dotyczy to majątku ruchomego i nieruchomości.

Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy:

Art. 33.

Do majątku osobistego każdego z małżonków należą:

- 1) przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej,*
- 2) przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił, (spadek, np. po rodzicach, otrzymany w trakcie trwania małżeństwa, wchodzi do majątku osobistego dziedziczącego małżonka),*

- 3) *prawa majątkowe wynikające ze wspólności łącznej podlegającej odrębnym przepisom,*
- 4) *przedmioty majątkowe służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków,*
- 5) *prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie,*

(prawa niezbywalne to takie, których nie można zbyć, np. służebność, ograniczone prawo rzeczowe ustanawiane na nieruchomości, prawo przejazdu, przechodu, droga konieczna to służebności gruntowe, są też służebności osobiste, np. korzystanie z cudzego mieszkania),

- 6) *przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; nie dotyczy to jednak renty należnej poszkodowanemu małżonkowi z powodu całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej albo z powodu zwiększenia się jego potrzeb lub zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość,*
- 7) *wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej jednego z małżonków,*
- 8) *przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków,*
- 9) *prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy,*
- 10) *przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.*

Jeżeli Twój rodzice z okazji zawarcia przez Ciebie małżeństwa, chcą obdarować Cię większą kwotą czy droższym prezentem – warto pomyśleć o tym wcześniej i zadbać, aby ich dar wszedł wyłącznie do Twojego majątku osobistego. Wówczas w przypadku rozwiązania małżeństwa nie będzie podlegał podziałowi. Wystarczy zawrzeć z rodzicami „umowę darowizny”, w której zaznaczą oni, że darują pieniądze tylko Tobie i do Twojego majątku osobistego. To bardzo proste – rodzice oświadczają, co Ci darują, Ty podpisujesz, że przyjmujesz. Taką umowę należy zgłosić do Urzędu Skarbowego. Darowizny między tak bliskimi krewnymi są zwolnione od podatku (darowiznę trzeba udokumentować przelewem środków). Zgłoszenie darowizny do US ma dodatkowe znaczenie – stanowi o tzw. „dacie pewnej” zawartej umowy. Taki dokument w przypadku podziału majątku małżeńskiego może mieć duże znaczenie, sąd nie będzie podejrzewał, że umowa darowizny mogła powstać później, niejako przy okazji Waszego rozstania. Jeśli natomiast rodzice chcieliby podarować Wam coś obojgu, to ustawodawca nie był już taki życzliwy, zięć czy synowa muszą zapłacić podatek.

Od chwili zawarcia małżeństwa dochody małżonków z wynagrodzenia za pracę oraz dochody z innej działalności zarobkowej, dochody, jakie przynosi

ich majątek wspólny oraz dochody z majątku osobistego każdego z małżonków tworzą majątek wspólny, czyli np. dochód z wynajmu mieszkania będącego własnością jednego z małżonków przed zawarciem małżeństwa (majątek osobisty) jest Waszym wspólnym dochodem.

Majątek wspólny tworzy się bez względu na to, czy pracują oboje małżonkowie, czy tylko jedno z nich. W wyjątkowych przypadkach sąd może ustalić nierówne udziały w majątku małżeńskim. Ma to miejsce jedynie wówczas, gdy jeden z małżonków był ciężarem dla rodziny, nie pracował, nie przyczyniał się do powstania majątku, nie opiekował się dziećmi itp. Takie ustalenie nie należy do łatwych spraw. Jeżeli małżonkowie umówią się, że jedno z nich prowadzi dom, zajmuje się dziećmi, to ustalenie nierównych udziałów jest niemożliwe. Praca małżonka prowadzącego dom jest tak samo ważna, jak praca zarobkowa drugiego małżonka. Ustawodawca nie wnika w porozumienia i ustalenia, jakie podejmujecie wspólnie, w jaki sposób ustalacie podział obowiązków, to Wasze życie, Wasz związek i Wasza rodzina. Prawo w tym wypadku chroni kobiety, które rezygnują z pracy zawodowej na rzecz opieki nad dziećmi i pracy w domu oraz np. małżonków, którzy z racji np. choroby, czy niepełnosprawności osiągali mniejsze dochody wchodzące w skład dorobku małżeńskiego (Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy, Art. 43 §1, §2, §3).

Ustrój majątkowy małżeński może też być uregulowany w inny sposób. Jeżeli chcemy, aby nie doszło do powstania wspólności majątkowej, należy zawrzeć przed zawarciem małżeństwa intercyzę. Sporządza ją notariusz, zaś w życie wchodzi w dniu zawarcia małżeństwa.

Umową też można wspólność majątkową małżeńską:

- rozszerzyć (np. o składniki majątku osobistego),
- ograniczyć,
- ustanowić rozdzielną majątkową,
- ustanowić rozdzielną majątkową z wyrównaniem dorobków (Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy, Art. 47, §1, §2).

Zanim zgodzisz się na ustanowienie, przemyśl sprawę. Jeżeli przez dłuższy czas nie będziesz pracować, zajmując się wychowywaniem wspólnych dzieci, prowadzeniem domu – sprawiedliwym będzie wprowadzenie rozdzielnosci majątkowej z wyrównaniem dorobków. Jeżeli majątek męża powiększy się bardziej niż Twój – otrzymasz wówczas wyrównanie dorobku.

Rozdzielną majątkową, wbrew pozorom, może też komplikować życie. Jeśli się rozstaniecie i będziecie dzielić majątek ruchomy, większe znaczenie będzie miało, kto za przykładowy telewizor zapłacił i czyje nazwisko jest na fakturze, co nie ma znaczenia przy wspólności majątkowej. Trzeba wtedy udowodniać, że się dołożyło do danego wydatku, a to nie jest proste.

Rozdzielność majątkową może też ustanowić sąd. Dzieje się to na żądanie jednego z małżonków, dla dobra drugiego małżonka i rodziny. Muszą istnieć wówczas ważne powody którymi mogą być okoliczności związane z majątkiem, np. trwonienie majątku wspólnego, alkoholizm, rażąca niegospodarność, zatrzymanie majątku dorobkowego wyłącznie dla siebie i niedopuszczenie współmałżonka do korzystania z niego. Może to być też faktyczna separacja małżonków. Sąd w wyroku ustala datę ustanowienia rozdzielnosci majątkowej. W wyjątkowych przypadkach może to być data wcześniejsza niż data wydania wyroku. (Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy, Art. 52. §1, §1a, §2, §3). Po ustanowieniu rozdzielnosci majątkowej, każdy z małżonków może żądać podziału majątku dorobkowego. Może to zdarzyć się zatem jeszcze przed rozwodem.

W czasie konkubinatu nie tworzy się wspólność majątkowa.

Każdy z konkubentów dorabia się na własny rachunek. Gdy związek trwa długo, zdarza się, że konkubenci nabywają wspólnie przedmioty – z Oszczędności, czy zakupione za kredyt spłacany z dochodów bieżących. Jeśli prowadzicie wspólne gospodarstwo domowe, warto, aby obowiązywały Was jasne zasady. W przypadku rozstania można dochodzić przed sądem podziału tego majątku. Sprawy podziału dorobku konkubinatu nie należą do prostych. Kwestia rozliczeń majątkowych po ustaniu konkubinatu nie została uregulowana w żadnej ustawie. Konkubenci mają w nim udziały proporcjonalne do wniesionych wkładów finansowych. Nie istnieją też stałe zasady takich rozliczeń. Sąd stosuje przepisy o zniesieniu współwłasności bądź bezpodstawnym wzbogaceniu w odniesieniu do kontekstu danej sprawy.

Jeżeli, np. kobieta, pozostając w konkubinacie, nie pracowała, zajmując się prowadzeniem domu i wychowywaniem dzieci – niczego się nie dorobiła i nic jej się nie należy. To konkubent utrzymywał ją i ich wspólne dzieci z dobrej woli. Cały dorobek będzie tylko jego. Tutaj kwestia ustalenia reguł rządzących Waszym związkiem nie ma żadnego znaczenia. W przypadku rozpadu konkubinatu pokrzywdzona zazwyczaj jest strona, która poświęcała swoją karierę zawodową dla rodziny i jest to zazwyczaj kobieta.

Mieszkanie

Zastanawiając się, czy zawrzeć związek małżeński czy nie, powinno się wziąć pod uwagę zaplecze bytowe rodziny. Mieszkanie jest podstawową potrzebą i każda rodzina dąży do jej jak najlepszego zaspokojenia. W przypadku rozpadu związku czy śmierci jednego z partnerów sytuacja prawna może być bardzo różna.

Mieszkanie własnościowe

Mieszkanie własnościowe nabyte podczas trwania małżeństwa stanowi majątek dorobkowy małżonków. Z zasady małżonkowie mają równe udziały w nieruchomości. W przypadku rozwiązania małżeństwa każdy z byłych małżonków jest właścicielem połowy mieszkania.

Nie każde mieszkanie można podzielić fizycznie (z jednego dużego zrobić dwa mniejsze). Przeważnie podział mieszkania polega na przyznaniu jednemu z byłych małżonków całego lokalu, zaś drugiemu spłaty. Małżonek, który opiekuje się małoletnimi dziećmi, nie może liczyć na jakiekolwiek ulgi w spłacie. Dobro rodziny przegrywa w zetknięciu z prawami właścicielskimi drugiego małżonka. Można jedynie liczyć na ewentualne rozłożenie na raty, niezbyt długo trwające – zatem wysokie. Odchodzący z mieszkania małżonek ma prawo otrzymać spłatę, nawet, gdy raty spłaty przekraczają dochód drugiego małżonka, nawet razem z alimentami, jakie otrzymuje na dzieci.

Mieszkanie wykupione od gminy w trakcie trwania małżeństwa przy podziale majątku wycenia się wg cen wolnorynkowych. Wysokość spłaty jest uzależniona nie od tego, ile małżonkowie faktycznie zapłacili za mieszkanie, lecz, ile jest ono warte na rynku nieruchomości.

Mieszkania nabyte przed zawarciem małżeństwa, pozostają majątkiem osobistym. Mieszkania nabyte przez jednego z małżonków z pieniędzy uzyskanych ze sprzedaży dóbr nabytych przed małżeństwem również stanowią jego majątek osobisty.

Małżonek właściciela mieszkania jest wyłącznie uprawniony do mieszkania w nim. Jeżeli prawo do mieszkania przysługuje tylko jednemu małżonkowi, drugi ma prawo do korzystania z niego w celu zaspokojenia potrzeb rodziny (Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy, Art. 28,1). Wraz z rozwiązaniem małżeństwa kończy się prawo do korzystania z mieszkania byłego współmałżonka.

W przypadku konkubinatu podział przebiega inaczej. Prosta sprawa jest, jeżeli mieszkanie własnościowe nabyte zostało wspólnie przez Konkubentów na prawach współwłasności w ułamkowych częściach – sąd dzieli wg tych udziałów (nie muszą być równe). Sprawa się komplikuje, jeżeli mieszkanie nabyte zostało tylko przez jednego z konkubentów. A taka sytuacja występuje bardzo często. Mieszkania przeważnie nabywane są na kredyt i wówczas właścicielem zostaje ten konkubent, który ma wysoką zdolność kredytową i kredyt ten otrzyma. Mimo, że później, przez wiele lat, kredyt jest spłacany wspólnie, jedynym właścicielem pozostaje ten konkubent, który mieszkanie nabył.

Podział takiego dorobku wygląda w ten sposób, że sąd zasądzi konkubentowi niebędącemu właścicielem nakłady, jakie wniósł na mieszkanie (o ile je poniósł). Wtedy stosuje się przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu i ustala,

o ile konkubent będący właścicielem mieszkania wzbogacił się kosztem drugiej osoby. Nie tyle chodzi tu o to, ile faktycznie poszkodowany włożył pieniędzy, lecz ile przysporzyło to majątku (wzrosło na wartości itp.) korzystającemu. Oceniają to biegli podczas rozprawy, powoływani przez sąd, koszty biegłych ponoszą strony.

Prawo do własnościowego mieszkania spółdzielczego ma ten konkubent, który jest członkiem spółdzielni i któremu mieszkanie zostało przyznane. W przypadku śmierci konkubenta drugi konkubent po nim nie dziedziczy. Jego prawa do mieszkania dziedziczą spadkobiercy ustawowi. Mieszkanie spółdzielcze typu własnościowego nabyte podczas trwania małżeństwa wchodzi do majątku wspólnego.

Najem

Prawo najmu mieszkania wchodzi do majątku wspólnego małżonków, gdy nawiązanie stosunku najmu nastąpi w trakcie trwania małżeństwa (bez względu na sposób nawiązania najmu i tego, który z małżonków jest „głównym” najemcą), a mieszkanie ma służyć zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych załozonej przez nich rodziny.

Nie ma tu też wpływu ustrój majątkowy, w jakim pozostają małżonkowie. Ustanowienie rozdzielności majątkowej nic w tym prawie nie zmienia. Po rozwiązaniu małżeństwa obojgu małżonkom przysługuje nadal prawo najmu mieszkania (Kodeks Cywilny, Art. 680.1, §1, §2).

Po rozwodzie małżonkowie muszą umową bądź sądownie podzielić to prawo. Jeżeli prawo najmu nabył jeden z małżonków przed zawarciem związku małżeńskiego prawo to nie wchodzi do majątku wspólnego. W przypadku mieszkania będącego przedmiotem najmu prawo częściowo reguluje uprawnienie konkubenta do najmu mieszkania. W razie śmierci konkubenta (najemcy mieszkania) w stosunek najmu wstępuje osoba, która „pozostawała faktycznie we wspólnym pożyciu z najemcą”, tzn. konkubent. Jedynym warunkiem uzyskania prawa najmu jest pozostawanie we wspólnym pożyciu oraz wspólne zamieszkiwanie z najemcą do chwili jego śmierci. Wstąpienie w stosunek najmu w takim przypadku następuje z mocy prawa. Konkubent nie musi podejmować żadnych czynności, aby uzyskać prawo najmu. Nie ma tu też większego znaczenia, czy w danym lokalu był zameldowany, czy nie był. Liczy się stan faktyczny, którego można dowieść (w razie sporu) innymi środkami dowodowymi, niż ewidencja ludności (Kodeks Cywilny, Art. 691, §1, §2).

Uprawnienie to nie przysługuje, jeżeli mieszkanie było przedmiotem wspólnajmu. Wówczas jedynym najemcą pozostaje żyjący współnajemca.

Spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu

Po ustaniu małżeństwa wskutek rozwodu małżonkowie powinni w terminie 1 roku zawiadomić spółdzielnię, któremu z nich przypadło spółdzielcze lokatorskie prawo do mieszkania albo przedstawić dowód wszczęcia postępowania sądowego o podział tego prawa. Jeżeli mieszkanie przypadło małżonkowi, który nie był członkiem spółdzielni, ma on obowiązek w terminie 3 miesięcy złożyć deklarację członkowską.

W przypadku lokatorskiego prawa do mieszkania spółdzielczego osoba pozostająca w pożyciu z członkiem spółdzielni ma roszczenie o przyjęcie w poczet członków spółdzielni oraz zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do mieszkania. Jeżeli takie żądanie zgłoszą również inni członkowie rodziny zmarłego, decyzję o tym, komu przyznać mieszkanie, podejmie sąd.

Dziedziczenie

Po zmarłym małżonku przy dziedziczeniu ustawowym dziedziczy drugi małżonek oraz dzieci (o ile zmarły miał dzieci) w częściach równych. Udział małżonka nie może być mniejszy niż jedna czwarta całości spadku. Jeśli zmarły nie miał dzieci, to dziedziczą po nim małżonek oraz rodzice. Udział małżonka wynosi połowę spadku.

Małżonek nie dziedziczy, gdy małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód lub gdy prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono separację. Nadal ma status małżonka, ale już nie ma prawa do dziedziczenia. Małżonek nie dziedziczy, gdy spadkodawca wystąpił o rozwód lub separację z żądaniem orzeczenia winy tego małżonka, a żądanie okaże się uzasadnione.

Osoby pozostające w związku konkubenckim nie dziedziczą po sobie. Przepisy Kodeksu Cywilnego nie zaliczają bowiem konkubentów do kręgu uprawnionych do dziedziczenia z mocy samego prawa. Bez względu na długość trwania konkubinatu. Jedynie w przypadku sporządzenia testamentu przez zmarłego konkubenta jest możliwość, żeby spadkobiercą został jego żyjący konkubent. Spadkobiercom ustawowym przysługuje wówczas roszczenie o zachówek, który konkubent będzie musiał im wypłacić, gdy zażądata.

Wasze podatki

W małżeństwie

Ustawodawca dopuszcza możliwość wspólnego rozliczania się małżonków z uzyskanego przez nich dochodu w danym roku podatkowym. Stosując ten sposób opodatkowania, małżonkowie ustalają podatek w podwójnej wysokości podatku obliczonego przy zastosowaniu skali podatkowej od połowy ich łącznych dochodów, pomniejszonych uprzednio przez każdego z małżonków o odliczenia przysługujące im na podstawie ustawy o PDOF. Jeżeli małżeństwo chce skorzystać z możliwości preferencyjnego opodatkowania, powinno spełnić wiele warunków przewidzianych w ustawie o PDOF, z których wynika, że małżonkowie:

- muszą podlegać nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu,
- między nimi przez cały rok podatkowy musi istnieć wspólność majątkowa,
- powinni pozostawać w związku małżeńskim przez cały rok podatkowy,
- żadne z nich nie może prowadzić działalności gospodarczej opodatkowanej 19% podatkiem liniowym,
- nie mogą do nich mieć zastosowania przepisy ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym (z wyjątkiem określonym w art. 6 ust. 9 ustawy o PDOF) lub ustawy o podatku tonażowym.

Wniosek o możliwość wspólnego opodatkowania zamieszczony jest w zeznaniu podatkowym (złożeniem wniosku jest zaznaczenie w formularzu zeznania PIT-36 lub PIT-37 właściwego kwadratu w pozycji zatytułowanej „Wybór sposobu opodatkowania” oraz podpisanie zeznania). Ważny jest również wniosek o wspólne opodatkowanie złożony przez jednego z małżonków. Wspólne opodatkowanie małżonków ma przy tym zastosowanie, gdy obydwójce małżonkowie osiągają dochody, albo jeden z małżonków nie uzyskał przychodów ze źródeł, z których dochód jest opodatkowany według skali podatkowej lub osiągnął dochody w wysokości niepowodującej obowiązku uiszczenia podatku albo poniósł stratę podatkową. Oznacza to tym samym, że małżonkowie mogą się rozliczać wspólnie, mimo, iż jeden z nich ze stosunku pracy lub prowadzenia działalności gospodarczej nie osiągnął dochodów albo poniósł stratę.

Niewątpliwie możliwość wspólnego rozliczenia dochodów małżonków jest korzystna, jeżeli uzyskali oni dochody mieszczące się w różnych przedziałach skali podatkowej, a także w sytuacji, gdy jeden z małżonków nie uzyskał dochodów. Wspólne rozliczenie pozwala obniżyć progresję podatkową, co w rezultacie oznacza niższą kwotę należnego podatku.

Osoby samotnie wychowujące dziecko

Ustawodawca dopuszcza w stosunku do osób samotnie wychowujących dzieci możliwość rozliczenia się wspólnie z małoletnim dzieckiem. Wybór tej metody rozliczenia dochodu i złożenie wniosku następuje poprzez zaznaczenie właściwego kwadratu zeznania podatkowego (PIT-36 lub PIT-37). Prawo do rozliczania dochodów wspólnie z dzieckiem przysługują podatnikom, którzy w roku podatkowym wychowywali dzieci:

1. małoletnie,
2. bez względu na ich wiek, które zgodnie z odrębnymi przepisami otrzymały zasiłek (dodatek) pielęgnacyjny lub rentę socjalną,
3. do ukończenia 25 roku życia uczące się w szkołach, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, przepisach o szkolnictwie wyższym lub w przepisach regulujących system oświatowy lub szkolnictwo wyższe obowiązujących w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie, jeżeli w roku podatkowym nie uzyskały dochodów podlegających opodatkowaniu na zasadach określonych w ustawie o PDOF.

Ze wskazanego sposobu opodatkowania nie może jednak skorzystać osoba samotnie wychowująca dzieci, gdy do niej lub do jej dziecka mają zastosowanie przepisy:

- podatku liniowym,
- ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
- ustawy o podatku tonażowym.

Wyłączenie to nie dotyczy osób, które osiągają przychody z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze podlegające opodatkowaniu zryczałtowanym podatkiem dochodowym, jeżeli umowy te nie są zawierane w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej.

Prawo do rozliczenia podatku na zasadach określonych dla osób samotnie wychowujących dzieci może uzyskać rodzic albo opiekun prawny, jeżeli osoba ta jest panną, kawalerem, wdową, wdowcem, rozwódką, rozwodnikiem albo osobą, w stosunku do której orzeczono separację w rozumieniu odrębnych przepisów lub pozostaje w związku małżeńskim, ale jej małżonek został pozbawiony praw rodzicielskich lub odbywa karę pozbawienia wolności, jeżeli osoba ta w roku podatkowym samotnie wychowywała dziecko.

Aby nabyć prawo do preferencyjnej metody rozliczenia dochodu podatek nie musi mieć statusu osoby samotnie wychowującej dziecko przez cały rok podatkowy.

Prawo rozliczania się na zasadach preferencyjnych nie przysługuje rodzicowi (opiekunowi), z którym dziecko na co dzień nie mieszka i który nie zas-

pokaja jego codziennych potrzeb oraz żadnemu z rodziców (opiekunów) stanu wolnego, jeżeli zamieszkują wspólnie i prowadzą wspólne gospodarstwo domowe.

Ulga na dziecko

Przy rozliczaniu się z fiskusem za dany rok podatkowy, każdy z podatników ma możliwość skorzystania z odliczeń od podatku. Jednym z tych odliczeń jest tak zwana ulga prorodzinna, zwana inaczej ulgą na dziecko.

Prawo do powyższej ulgi przysługuje podatnikowi podatku dochodowego od osób fizycznych, który uzyskuje dochód opodatkowany na ogólnych zasadach przy zastosowaniu skali podatkowej. Możliwość odliczenia od podatku powyższej ulgi za każdy miesiąc kalendarzowy przysługuje każdemu, kto w stosunku do małoletniego dziecka:

1. wykonywał władzę rodzicielską,
2. pełnił funkcję opiekuna prawnego, jeśli dziecko z nim zamieszkiwało,
3. sprawował opiekę poprzez pełnienie funkcji rodziny zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub umowy zawartej ze starostą.

Ustawodawca nie uzależnia zatem skorzystania z powyższej ulgi od legalizacji związku rodziców dziecka, prawo odliczenia powyższej ulgi dotyczy obojga rodziców, niezależnie od tego, czy pozostają w związku małżeńskim, separacji, czy w też żyją w niezalegalizowanym związku. Możliwość skorzystania z powyższej ulgi dotyczy również sprawujących władzę opiekunów prawnych dziecka albo rodziców zastępczych pozostających w związku małżeńskim. Każdy z nich kwotę przysługującą w ramach powyższej ulgi może odliczyć od podatku w częściach równych lub w dowolnej proporcji przez nich ustalonej. De facto to, co interesuje fiskus, to czy przysługująca za dany rok podatkowy kwota z tytułu powyższej ulgi nie została przez podatników przekroczona. Sposób, w jaki sposób kwota to została „podzielona” między rodziców dziecka, pozostaje natomiast w gestii ustalonych rodziców, prawnych opiekunów dziecka czy rodziców zastępczych.

Z powyższej ulgi mogą ponadto skorzystać podatnicy, których dzieci nie są już małoletnie, ale nadal się uczą. Zgodnie z ustawą o PODOF, prawo do odliczenia od podatku dochodowego kwoty powyższej ulgi za każdy miesiąc kalendarzowy, przysługuje na dzieci do ukończenia 25 roku życia uczące się w szkołach, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, przepisach o szkolnictwie wyższym lub w przepisach regulujących system oświatowy lub szkolnictwo wyższe obowiązujących w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie. Możliwość odliczenia powyższej ulgi w stosunku do uczących się pełnoletnich dzieci jest możliwe, jeśli dziecko nie uzyskało dochodów podlegających opodatkowaniu na zasadach określonych w ustawie o PODOF, (tj. w łącznej wysokości przekraczającej kwotę stanowiącą iloraz kwoty

zmniejszającej podatek oraz stawki podatku, określonych w pierwszym przedziale skali podatkowej, w 2011 r. była to kwota 3.089 zł). Wyjątkiem od powyższego warunku jest kwota przychodu dziecka uzyskana z tytułu renty rodzinnej, która może przewyższać powyższą kwotę.

Ochrona rodzicielstwa

Kodeks Pracy przewiduje szczególną ochronę dla kobiet w ciąży, matek karmiących i na urlopach macierzyńskich. Ochroną objęte jest zdrowie kobiety, jej prawo do wypoczynku, ale też trwałość stosunku pracy. Pełną ochroną cieszą się jednak wyłącznie kobiety zatrudnione na czas nieokreślony.

Istnieje bezwzględny zakaz wypowiedzania i rozwiązywania umowy o pracę. Pracodawca nie może wypowiedzieć ani rozwiązać umowy o pracę pracownicy: w ciąży i przebywającej na urlopie macierzyńskim (również ojcu dziecka przebywającemu na urlopie rodzicielskim, odpowiedniku macierzyńskiego dla mężczyzn).

Początkiem okresu ochronnego przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem umowy o pracę jest obiektywny stan ciąży. Nie ma znaczenia, czy pracownica wiedziała, że jest w ciąży oraz czy powiadomiła pracodawcę. Stan ciąży winien być potwierdzony zaświadczeniem lekarskim.

Nieważne jest rozwiązanie umowy o pracę, które nastąpiło przed zajściem w ciążę, jeśli tylko ciąża zostanie stwierdzona w okresie wypowiedzenia lub w okresie, gdy zainteresowana była już w ciąży, chociaż o swoim stanie jeszcze nie wiedziała. Wypowiedzenie **staje się bezskutecznie** już w momencie zajścia kobiety w ciążę.

Jeżeli to Ty wypowiedziałas stosunek pracy, a następnie okazało się, że jesteś w ciąży, masz prawo **cofnąć swoje oświadczenie o rozwiązaniu umowy**. Pracodawca jest zobowiązany takie cofnięcie uwzględnić. Pracodawca będzie także musiał przedłużyć umowę o pracę, jeśli w normalnym trybie uległaby ona rozwiązaniu **po upływie 3-go miesiąca ciąży**.

Pracodawca, zatrudniając Cię, nie ma prawa żądać od ciebie zaświadczenia, że nie jesteś w ciąży.

Przy umowie na okres próbny nieprzekraczający 1 miesiąca nie obowiązuje zakaz wypowiedzenia umowy o pracę lub rozwiązania umowy wcześniej wypowiedzianej, ani też przedłużenia do dnia porodu umowy próbnej, która uległaby rozwiązaniu po upływie 3-go miesiąca ciąży.

Umowy o pracę zawarte: na czas określony, na czas wykonania określonej pracy i na okres próbny dłuższy niż 1 miesiąc zostają **przedłużone do dnia porodu**. W momencie porodu umowy te wygasają. Wprawdzie po takim wygaśnięciu stosunku pracy kobieta nie może już korzystać z urlopu macierzyńskiego i co za tym idzie – urlopu wychowawczego, to jednak przez okres równy urlopowi macierzyńskiemu będzie otrzymywać zasiłek macierzyński. Niestety, ochrona ta nie obejmuje kobiet zatrudnionych na podstawie umów na zastępstwo oraz kobiet zatrudnionych na okres próbny nieprzekraczający 1-go miesiąca. Jeżeli umowa terminowa upływa już po porodzie, a więc w okresie urlopu macierzyńskiego następuje jej rozwiązanie,

zasilek macierzyński będzie nadal przysługiwał. Z urlopu wychowawczego nie będziesz miała prawa skorzystać.

W przypadku upadłości bądź likwidacji zakładu pracy ochrona przed wypowiedzeniem ulega znacznemu osłabieniu. Pracodawca może rozwiązać umowę z pracownicą w ciąży lub w okresie urlopu macierzyńskiego w razie niemożności zapewnienia w tym okresie innego zatrudnienia, pracownicy przysługują świadczenia określone w przepisach. Okres pobierania tych świadczeń wlicza się do stażu pracowniczego.

Kiedy można zwolnić z pracy kobietę w ciąży? Jeżeli istnieją przesłanki rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownicy (tzw. „dyscyplinarka”) a na rozwiązanie to zgodziła się reprezentująca pracownicę zakładowa organizacja związkowa. W takim wypadku stosunek pracy rozwiązany będzie bez wypowiedzenia. Rozwiązanie stosunku pracy w tym trybie wymaga udowodnienia przez pracodawcę, że ciężko naruszyłaś obowiązki pracownicze. A to nie jest łatwe...

Pracodawca ma obowiązek udzielić pracownicy ciężarnej zwolnień od pracy na zalecone przez lekarza badania lekarskie przeprowadzane w związku z ciążą, jeżeli te badania nie mogą być przeprowadzone poza godzinami pracy. Za czas nieobecności w pracy z tego powodu należy Ci się wynagrodzenie tak, jakbyś była na urlopie.

Kobiet w ciąży nie wolno zatrudniać przy pracach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia. Wykaz tych prac został ustalony w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 1996 r. w sprawie wykazu prac szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia kobiet. Kobiet w ciąży nie wolno zatrudniać w godzinach nadliczbowych ani w porze nocnej. Zakazy te mają bezwzględny charakter. Nie uchyla ich nawet zgoda pracownicy. Kobiety w ciąży nie można bez jej zgody delegować poza stałe miejsce pracy. Podobnie nie wolno zatrudniać w godzinach nadliczbowych, w porze nocnej oraz delegować poza stałe miejsce pracy kobiety opiekującej się dzieckiem do lat 4 – kobieta może jednak wyrazić zgodę na takie zatrudnienie i wtedy będzie to zgodne z prawem.

Urlop macierzyński przysługuje w wymiarze:

- 20 tygodni w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie,
- 31 tygodni w przypadku urodzenia dwojga dzieci przy jednym porodzie,
- 33 tygodni w przypadku urodzenia trojga dzieci przy jednym porodzie,
- 35 tygodni w przypadku urodzenia czworga dzieci przy jednym porodzie,
- 37 tygodni w przypadku urodzenia pięciorga i więcej dzieci przy jednym porodzie.

Po ukończeniu urlopu macierzyńskiego przysługuje Ci prawo do dodatkowego urlopu macierzyńskiego. Ten dodatkowy urlop będzie miał wymiar:

- do 6 tygodni przy urodzeniu jednego dziecka,
- do 8 tygodni przy urodzeniu więcej niż jednego dziecka przy jednym porodzie.

Dodatkowy urlop macierzyński jest wprowadzany stopniowo:

- w roku 2012 i 2013 – do 4 tygodni,
- od 2014 roku – do 6 tygodni.

Przy urodzeniu więcej niż jednego dziecka przy jednym porodzie:

- w roku 2012 i 2013 – do 6 tygodni,
- od 2014 roku – do 8 tygodni.

Dodatkowego urlopu macierzyńskiego pracodawca udziela na Twój wniosek, który musisz przedłożyć najpóźniej 7 dni przed zakończeniem urlopu macierzyńskiego.

Urlop macierzyński przysługuje również, jeżeli wychowujesz dziecko przysposobione: w wysokości 20 tygodni w przypadku przyjęcia jednego dziecka, 31 tygodni w przypadku jednoczesnego przyjęcia dwojga dzieci, 33 tygodni w przypadku jednoczesnego przyjęcia trojga dzieci, 35 tygodni w przypadku jednoczesnego przyjęcia czworga dzieci, 37 tygodni w przypadku jednoczesnego przyjęcia pięciorga i więcej dzieci.

Przepisy Kodeksu Pracy pozwalają na to, byś mogła skorzystać z urlopu 2 tygodnie jeszcze przed porodem. Jest to jednak Twoje prawo, nie obowiązek. Po porodzie będzie Ci przysługiwał pozostały urlop macierzyński aż do wyczerpania przysługującego okresu. Po wykorzystaniu urlopu macierzyńskiego lub zrezygnowaniu z jego części na rzecz ojca dziecka, możesz złożyć u pracodawcy wniosek o **urlop wypoczynkowy**. Pracodawca musi Ci go udzielić, ocywiście w wymiarze, jaki wynika z Twoich uprawnień.

Po wykorzystaniu co najmniej 14 tygodni urlopu macierzyńskiego masz prawo zrezygnować z pozostałej jego części, w zamian za to ojciec Twojego dziecka będzie wykorzystywał pozostałą część urlopu. Aby zrezygnować z pozostałej części urlopu macierzyńskiego składasz pracodawcy pisemny wniosek o rezygnacji z urlopu macierzyńskiego najpóźniej na 7 dni przed przystąpieniem do pracy. Do wniosku musisz dołączyć zaświadczenie pracodawcy zatrudniającego ojca Twojego dziecka potwierdzające udzielenie mu urlopu rodzicielskiego. Jeżeli Twój partner nie chce z niego skorzystać, będziesz musiała wykorzystać urlop w całości.

Przesłanką nabycia prawa do urlopu macierzyńskiego jest odpowiedni stan zaawansowania ciąży. Porodem jest zakończenie ciąży trwającej ukończone 32 tygodnie. Rozwiązanie ciąży we wcześniejszym okresie jest poronieniem i traktowane jest jako choroba. Przysługuje wówczas zasiłek chorobowy. W przypadku urodzenia martwego dziecka lub zgonu dziecka przed upływem 8 tygodni życia, pracownicy przysługuje urlop macierzyński

w wymiarze 8 tygodni po porodzie, nie krócej jednak niż przez okres 7 dni od dnia zgonu dziecka.

W razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej pracownica może po upływie 8 tygodni urlopu macierzyńskiego przerwać go i pozostałą część wykorzystać w terminie późniejszym po wyjściu dziecka ze szpitala. Przerwanie urlopu następuje na wniosek pracownicy udokumentowany zaświadczeniem lekarskim stwierdzającym pobyt dziecka w szpitalu. Pracodawca musi się na to zgodzić. Niezwłocznie po odebraniu dziecka ze szpitala należy wznowić urlop macierzyński.

Zasiłek macierzyński

Za czas urlopu macierzyńskiego przysługuje zasiłek macierzyński. Zasady i warunki jego przyznawania reguluje ustawa „o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa” z dnia 25 czerwca 1999 r. (Dz.U. nr 60, poz. 636 ze zm).

Zasiłek macierzyński przysługuje też ojcu dziecka, który nabył uprawnień do urlopu rodzicielskiego. Wysokość zasiłku macierzyńskiego wynosi 100% wynagrodzenia, podstawą do naliczania jest przeciętne miesięczne wynagrodzenie otrzymywane przez pracownice w okresie 12 miesięcy poprzedzających miesiąc, w którym nastąpił poród.

Zasiłek macierzyński przysługuje również za okres odpowiadający części urlopu macierzyńskiego przypadającego po porodzie, również w przypadku urodzenia dziecka po rozwiązaniu stosunku pracy:

- w skutek ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy,
- z naruszeniem przepisów prawa, stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem Sądu.

Urlop wychowawczy

Prawo do urlopu wychowawczego ma jedynie osoba będąca pracownikiem (zatrudniona na podstawie umowy o pracę). Nadto musi spełnić jeszcze inne warunki:

- uprawniona legitymuje się co najmniej 6-miesięcznym stażem pracy, przy czym chodzi tu o tzw. ogólny staż pracy, do którego wlicza się wszystkie okresy zatrudnienia w ramach stosunku pracy,
- sprawuje opiekę nad dzieckiem do lat 4 lub 18, gdy jest to dziecko specjalnej troski,
- złożyła wniosek o udzielenie urlopu.

Z urlopu wychowawczego może skorzystać też ojciec. Rodzice razem mogą korzystać z urlopu wychowawczego przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące. Wymiar urlopu wychowawczego nie może przekraczać 3 lat (+3 lata

dotatkowo na dziecko specjalnej troski). Urlop udzielany jest na pisemny wniosek uprawnionego pracownika. We wniosku należy wskazać termin rozpoczęcia urlopu, czas jego trwania oraz okres dotychczas wykorzystanego urlopu na dane dziecko. Wniosek należy złożyć na co najmniej 2 tygodnie przed terminem urlopu. Urlop może być wykorzystany najwyżej w 4 częściach. W przypadku umów terminowych urlop wychowawczy może być udzielony tylko do terminu, na jaki ten stosunek pracy został zawarty.

W okresie pomiędzy dniem złożenia wniosku o urlop wychowawczy do dnia jego zakończenia pracodawca nie może wypowiedzieć ani rozwiązać umowy o pracę. Wyjątkiem jest likwidacja pracodawcy.

Inne uprawnienia

Rodzic ma prawo do 2 dni zwolnienia od świadczenia pracy na dziecko do lat 14. Zgodnie z art. 188 Kodeksu Pracy pracownicy wychowującej przynajmniej 1 dziecko w wieku do 14 lat przysługuje w ciągu roku zwolnienie od pracy na 2 dni, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia. Aby skorzystać z tego zwolnienia, trzeba złożyć pracodawcy stosowny wniosek, zaznaczając, którego dnia będzie się z niego korzystać. Niewykorzystane dni nie przechodzą na następny rok.

W przypadku, gdy wróciłaś do pracy, a jeszcze karmisz dziecko piersią masz prawo do 2 półgodzinnych przerw w pracy wliczanych do czasu pracy. Gdy karmisz więcej niż 1 dziecko masz prawo do 2 przerw po 45 minut każda. Na Twój wniosek przerwy te będą udzielane łącznie. Gdy pracujesz w niepełnym wymiarze, przerwy te przysługują dopiero, gdy wymiar czasu pracy wynosi co najmniej 4 godziny dziennie – jedna przerwa, a powyżej 6 godzin – 2 przerwy.

Jeżeli dziecko zachoruje, rodzic ma prawo do zwolnienia z pracy na czas opieki nad dzieckiem. Otrzymuje wtedy zasiłek opiekuńczy, nie dłużej niż przez 60 dni w roku.

Gminy wypłacają świadczenia rodzinne i jeżeli spełniasz kryteria dochodowe, będziesz otrzymywać na dzieci zasiłek rodzinny oraz jednorazowo **dodatek z tytułu urodzenia dziecka**. Osoba ubiegająca się musi być uprawniona do zasiłku rodzinnego i spełniać kryterium dochodowe, które wynosi 504 zł lub 583 zł na osobę w rodzinie. Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki m.in. w czasie korzystania z urlopu wychowawczego – z tytułu opieki nad dzieckiem.

Bez względu na wysokość dochodu gmina wypłaci Ci „becikowe”; jednorazową zapomogę w wysokości 1 tys. zł otrzymują wszystkie matki, niezależnie od dochodu. Aby je otrzymać, trzeba przedstawić zaświadczenie potwierdzające, że kobieta była pod opieką lekarza co najmniej od 10 tygodnia ciąży do porodu, przynajmniej raz w każdym trymestrze ciąży (obowiązuje od 1 listopada 2009). Pisemny wniosek o „becikowe” można złożyć w urzędzie

gminy lub w ośrodku pomocy ci „**becikowe**”. W tym celu powinnaś złożyć w gminie wniosek o wypłatę w terminie 3 miesiące od urodzenia dziecka. społecznej (w miejscu, gdzie wypłacane są świadczenia rodzinne) w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka. Do wniosku powinny być dołączone: dokument stwierdzający tożsamość osoby ubiegającej się o „becikowe”, skrócony odpis aktu urodzenia dziecka lub inny dokument urzędowy potwierdzający datę urodzenia oraz pisemne oświadczenie, że na dziecko nie została już pobrana zapomoga (np. przez drugiego z rodziców); teraz potrzebne będzie także zaświadczenie lekarskie.

Wspólne dziecko

Oczywistym jest, że każde dziecko ma zarówno matkę, jak i ojca. Uwzględnienie tego faktu zazwyczaj znajduje wyraz w treści aktu urodzenia, gdzie zostają wpisani jego rodzice. Jeśli tak się nie stanie, polski porządek prawny przewiduje trzy sposoby ustalenia pochodzenia dziecka:

1. Domniemanie pochodzenia dziecka od męża matki

Jeżeli kobieta pozostająca w związku małżeńskim lub przed upływem 300 dni od jego ustania lub unieważnienia urodzi dziecko, domniemywa się, że pochodzi ono od męża matki. Jest to **domniemanie prawne**. Wynika z samego faktu istnienia małżeństwa i wywiera skutki prawne przez sam fakt urodzenia się dziecka w tym okresie. W przypadku, gdy ojcem biologicznym nie jest mąż matki, takie domniemanie prawne może zostać obalone. W tym celu trzeba przed sądem udowodnić, że mąż matki nie jest ojcem dziecka (postępowanie procesowe o **zaprzeczenie ojcostwa**).

Mąż matki może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa w ciągu 6 miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o urodzeniu dziecka przez żonę. Matka dziecka może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa swego męża w ciągu 6 miesięcy od dnia urodzenia dziecka. Dziecko po dojściu do pełnoletniości może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa męża swojej matki, nie później jednak, niż w ciągu 3 lat od osiągnięcia pełnoletniości. Takie powództwo może również wytoczyć prokurator, który nie jest ograniczony żadnym terminem.

2. Uznanie przez mężczyznę dziecka

Uznanie dziecka jest niemożliwe, kiedy w grę wchodzi domniemanie, że ojcem dziecka jest mąż matki. Uznać dziecko może mężczyzna, który ukończył 18 lat i nie jest ubezwłasnowolniony. Uznane może być dziecko niezależnie od jego wieku, także pełnoletnie. Oświadczenie o uznaniu dziecka może złożyć wyłącznie uznający. Mężczyzna mający ograniczoną zdolność do czynności prawnych (częściowo ubezwłasnowolniony, małoletni – jeżeli ukończył 13 lat) może uznać dziecko za zgodą swojego przedstawiciela ustawowego. Można uznać nawet dziecko nienarodzone, jeżeli zostało poczęte. Jeżeli dziecko jest małoletnie, do jego uznania potrzebna jest zgoda matki. Pełnoletnie dziecko również na uznanie musi wyrazić zgodę. Zgodę można wyrazić jeszcze przed uznaniem dziecka, równocześnie z uznaniem bądź w ciągu 3 miesięcy od daty uznania. Uznanie dziecka może nastąpić:

- przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego,
- przed sądem opiekuńczym,

- za granicą przed polskim konsulem,
- w przypadku bezpośredniego niebezpieczeństwa utraty życia przez ojca lub dziecko, uznanie może nastąpić również przed notariuszem.

3. Sądowe ustalenie ojcostwa

Sądowe ustalenie ojcostwa dziecka pozamałżeńskiego następuje na mocy orzeczenia sądu. Jest to postępowanie procesowe, a w celu jego wszczęcia składamy do sądu **pozew o ustalenie ojcostwa**. Sądowego ustalenia ojcostwa może żądać matka dziecka, a także samo dziecko. Nie podlega ono żadnym ograniczeniom w czasie.

Podczas postępowania sądowego sąd może zarządzić przeprowadzenie dowodu z badań genetycznych. Takie badania dają 100% pewność co do faktu, czy pozwany mężczyzna jest ojcem dziecka. Badania polegają na pobraniu krwi i odpowiednim jej zbadaniu. Czy matka musi się godzić na przeprowadzenie takich badań? Nie, nie musi. Domniemany ojciec dziecka też nie. Sąd, rozpatrując sprawę, będzie brał jednak pod uwagę przyczyny odmowy. Odmowa matki może działać na jej niekorzyść, odmowa mężczyzny zadziała na jego niekorzyść. Właściwym sądem będzie sąd rejonowy, istnieje możliwość wyboru sądu miejsca zamieszkania matki bądź pozwanego.

Również drogą sądową można ustalić pochodzenie danego dziecka od konkretnej matki, jeśli fakt ten budzi uzasadnione wątpliwości. W tym przypadku również należy wystąpić do sądu w powództwem o ustalenie pochodzenia dziecka od konkretnej kobiety. Postępowanie dowodowe w tym zakresie jest analogiczne, jak przy sądowym ustaleniu ojcostwa (badania DNA), należy też przytoczyć okoliczności, na których osoba dochodząca sądowego ustalenia pochodzenia dziecka opiera, iż jego matką jest określona w pozwie kobieta. Sąd po przeprowadzeniu postępowania dowodowego wydaje wyrok, w którym stwierdza fakt pochodzenia dziecka od określonej kobiety – orzeczenie takie po jego uprawomocnieniu stanowi podstawę do zmiany treści aktu urodzenia dziecka. W zależności od sytuacji zasady wytaczania powództwa o ustalenie macierzyństwa regulują przepisy art. 61¹⁰ KRO, art. 61¹²-61¹⁶ KRO.

Każde dziecko ma prawo do osobistej opieki i uczestnictwa w jego życiu ze strony obojga rodziców. Prawo to (po stronie dziecka), jak i obowiązek (po stronie rodziców) istnieje niezależnie od faktu czy rodzice pozostają w związku małżeńskim, czy też w związku nieformalnym oraz czy żyją razem, czy oddzielnie. Z chwilą urodzenia dziecka powstaje władza rodzicielska nad nim ze strony obojga rodziców (z wyłączeniem wypadków uprzedniej konieczności ustalenia pochodzenia dziecka). Już w tym czasie rodzice mają względem dziecka obowiązek alimentacyjny, który rozumiany jest szeroko – nie tylko pod kątem określonych kwotowo świadczeń pieniężnych. Obowiązek

alimentacyjny rodziców realizuje się również poprzez ich osobiste starania w wychowaniu i rozwoju dziecka (np. spędzanie z dzieckiem czasu, pomaganie w lekcjach, uczestnictwo w zabawach z dzieckiem). Alimentacja w zakresie finansowym jest także obowiązkiem obojga rodziców względem wspólnego dziecka. Jeśli pomiędzy rodzicami nie ma porozumienia co do alimentacji dziecka – powstaje potrzeba uregulowania tego obowiązku przez sąd.

Rodzicom przysługuje **władza rodzicielska** – ogół obowiązków spoczywających na rodzicach i praw im przysługujących względem dziecka w celu należytego wykonywania pieczy nad jego osobą i majątkiem. Generalną zasadą wykonywania władzy rodzicielskiej jest dobro dziecka. Władza rodzicielska pełni funkcję ochronną nad osobą dziecka i przysługuje obojgu rodzicom z chwilą urodzenia się dziecka. Przez rodziców należy rozumieć rodziców prawnych dziecka. Nie może zatem powstać wcześniej, niż zostanie ustalone ojcostwo, wtedy przysługuje jedynie matce. W wypadku sądowego ustalenia ojcostwa władza rodzicielska przysługuje ojcu tylko wtedy, gdy przyzna mu ją sąd w wyroku ustalającym ojcostwo bądź w terminie późniejszym sąd opiekuńczy. W przypadku zatem, gdy dziecko jest dzieckiem pozamałżeńskim i matka sądownie ustala ojcostwo, może żądać od sądu, aby nie przyznawał jego ojcu władzy rodzicielskiej. Ułatwi to jej załatwienie wielu spraw (choćby paszportu dla dziecka).

Władza rodzicielska trwa aż do pełnoletności dziecka. Dziecko osiąga pełnoletność zazwyczaj z chwilą ukończenia 18 lat. Może jednak osiągnąć ją wcześniej przez zawarcie małżeństwa. Nadto władza rodzicielska ustaje między innymi w przypadku:

- śmierci rodzica,
- śmierci dziecka,
- zaprzeczenia ojcostwa,
- zaprzeczenia macierzyństwa,
- unieważnienia uznania dziecka,
- uchylecia prawomocnego wyroku ustalającego ojcostwo,
- przysposobienia dziecka,
- rozwiązania przysposobienia,
- zawieszenia władzy rodzicielskiej,
- pozbawienia władzy rodzicielskiej.

Dziecko ma względem wspólnych rodziców obowiązek posłuszeństwa, co oznacza podporządkowanie się przez dziecko ich woli. Rodzice jednak swoim przykładem, perswazją i pozytywnym wpływem na psychikę dziecka powinni dążyć do świadomego i niewymuszonego podporządkowania się, uwzględniając przy tym godność dziecka. W przypadku nieposłuszeństwa rodzice mają prawo wymusić posłuszeństwo w drodze upomnienia, a nawet karcenia fizycznego. Nadużycie jednak karcenia fizycznego, czyli stosowanie przemocy

fizycznej daje podstawę do interwencji sądu opiekuńczego w postaci odpowiednich zarządzeń czy pozbawienia władzy rodzicielskiej. Podlega to ocenie sądu.

W przypadku niewłaściwego wykonywania władzy rodzicielskiej rodzice mogą zostać zobowiązani do naprawienia szkody poniesionej przez dziecko. Może to być odpowiedzialność np. za wyrządzenie dziecku szkody w postaci uszkodzenia ciała na skutek niedozwolonego karcenia lub przywłaszczenia majątku dziecka.

Dziecko jest obowiązane pomagać rodzicom we wspólnym gospodarstwie. Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Rodzice są zobowiązani zapewnić dziecku należyta egzystencję, powinni więc zadbać o odpowiednie wyżywienie, odzież, warunki mieszkaniowe, pomoce szkolne oraz pomoc lekarską.

Prawa dzieci pozamałżeńskich

Jeżeli kobieta spodziewa się dziecka pozamałżeńskiego, ojciec dziecka jest zobowiązany przyczynić się w rozmiarze odpowiadającym okolicznościom do pokrycia wydatków związanych z ciążą i porodem (chodzi tu o wydatki, które w sposób bezpośredni wiążą się z ciążą i porodem, np. koszty dojazdu do szpitala i z dzieckiem ze szpitala, koszty wyprowadki, leczenia) oraz kosztów 3-miesięcznego utrzymania kobiety w okresie porodu (np. koszty lepszego odżywiania). Z ważnych powodów obowiązek ten może być przedłużony poza okres 3-miesięczny. Będzie to np. zły stan zdrowia dziecka wymagający stałej pieczy ze strony matki i konieczności korzystania z urlopu wychowawczego.

Roszczeń tych można dochodzić łącznie z ustaleniem ojcostwa i alimentami bądź w odrębnym postępowaniu. Uznanie dziecka i dobrowolne łożenie alimentów nie zwalnia ojca dziecka z konieczności pokrycia również wydatków związanych z ciążą i porodem. Na dochodzenie tych roszczeń matka ma 3 lata od daty porodu. Dochodzenie ich jest zwolnione z kosztów sądowych.

Jeżeli ojcostwo mężczyzny zostało uwiarygodnione, można żądać, aby mężczyzna jeszcze przed urodzeniem się dziecka wyłożył odpowiednią sumę pieniężną na koszty utrzymania kobiety przez 3 miesiące w okresie porodu oraz koszty utrzymania dziecka przez pierwsze 3 miesiące życia. Termin i sposób zapłaty tej sumy określi sąd po przeprowadzeniu rozprawy. W celu realizacji tych roszczeń należy złożyć w sądzie **wniosek o zabezpieczenie roszczenia pieniężnego**, który jest zwolniony od opłat sądowych. Jeżeli sąd wyda postanowienie zabezpieczające, powinno się w ciągu 3 miesięcy po urodzeniu się dziecka wystąpić o alimenty bądź w przypadku, gdyby ojciec nie uznał dziecka, o ustalenie ojcostwa i alimenty.

Na gruncie prawa cywilnego dzieci pozamażeńskie mają takie same prawa, jak dzieci pochodzące ze związku małżeńskiego. Tak samo dziedziczą po zmarłym rodzicu, jak i odpowiadają za długi spadkowe. Mają obowiązek alimentacyjny wobec rodziców, bez względu na to, czyłożył na ich utrzymanie dobrowolnie, czy nie.

Ograniczenie władzy rodzicielskiej

Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone bądź rodzice nienależycie wykonują władzę rodzicielską, sąd wydaje odpowiednie zarządzenie. Przez nienależyte wykonywanie władzy rodzicielskiej rozumieć należy zawinione i niezawinione postępowanie rodziców. Nie jest ono jednak środkiem represji wobec rodziców, lecz środkiem ochrony zagrożonego dobra dziecka oraz niesieniem pomocy rodzicom. Ograniczając władzę rodzicielską, sąd może zobowiązać rodziców do określonego postępowania, poddając ich kontroli.

Inny rodzaj ograniczenia władzy rodzicielskiej istnieje przy orzekaniu rozwodu. Sąd rozstrzyga wówczas o wykonywaniu władzy rodzicielskiej nad wspólnymi dziećmi rozwiedzionych małżonków. Może powierzyć wykonywanie tej władzy jednemu z małżonków, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do dziecka. Może także pozostawić pełnię władzy rodzicielskiej obojgu rozwiedzionym małżonkom. Jest to możliwe wówczas, gdy wzajemne stosunki pomiędzy małżonkami są poprawne oraz inne okoliczności sprawy i ich stosunek do dzieci zalewniają prawidłowe i zgodne wykonywanie tej władzy wspólnie. Niedopuszczalne jest jednak „rozłożenie” władzy rodzicielskiej w czasie, polegające na okresowym (np. co pół roku) przebywaniu dziecka u każdego z rodziców (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1952 r., C 414/52).

Pozbawienie władzy rodzicielskiej

Sąd opiekuńczy pozbawia rodziców władzy rodzicielskiej, gdy:

- władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody, np. wyjazd na stałe za granicę połączony z całkowitym brakiem zainteresowania dzieckiem, odbywanie długoterminowej kary pozbawienia wolności,
- jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w rażący sposób zaniedbują swe obowiązki wobec dziecka, np. nałóg pijaństwa rodziców, utrzymywanie się z kradzieży, nadmierne karcenie dziecka, zmuszanie dziecka do czynów nierządnych, zmuszanie dziecka do nadmiernej pracy w domu.

Pozbawienie władzy rodzicielskiej może być również orzeczone w stosunku do jednego rodziców.

Nawet całkowite pozbawienie władzy rodzicielskiej nie powoduje jednak ustania innych obowiązków wobec dziecka, np. obowiązku alimentacyjnego. Sąd orzeka o pozbawieniu władzy rodzicielskiej tylko wtedy, gdy łagodniejsze środki nie dały rezultatu bądź, gdy jest oczywiste, iż w danej sytuacji łagodniejsze środki są niecelowe. Sąd może również zakazać rodzicom osobistej styczności z dzieckiem, jeżeli wymaga tego dobro dziecka. W razie ustania przyczyny, która była podstawą pozbawienia władzy rodzicielskiej, sąd może przywrócić władzę rodzicielską. W związku z tym, że władza rodzicielska wygasa w momencie uzyskania przez dziecko pełnoletności, dorosłe dziecko nie może wnosić o jej pozbawienie rodziców. **Pozbawienie władzy rodzicielskiej nie ma wpływu na obowiązek alimentacyjny!** Jeżeli np. ojciec nadużywa swoich praw w stosunku do dzieci, matka może wystąpić do sądu z wnioskiem o pozbawienie władzy rodzicielskiej (i odwrotnie), może też poprosić prokuratora, by to zrobił w jej imieniu.

Zawieszenie władzy rodzicielskiej

W razie przemijającej przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej sąd może orzec o jej zawieszeniu, np. na czas dłuższego pobytu za granicą, choroby, odbywania kary pozbawienia wolności. Takie orzeczenie nie pozbawia rodziców władzy, lecz nie mogą jej wykonywać.

Obowiązek alimentacyjny rodziców wobec dziecka

Oboje rodzice są zobowiązani do zaspokajania potrzeb dziecka, jeżeli jednak rodzice nie zamieszkują wspólnie bądź jedno z nich uchyla się od łożenia na dziecko, sąd może go do tego zobowiązać, zasądzając na rzecz dziecka alimenty. Wysokość alimentów określa się z jednej strony usprawiedliwione potrzeby dziecka, z drugiej możliwości zarobkowe i majątkowe rodzica (czyli dochody, które zobowiązany uzyskiwałby przy pełnym wykorzystywaniu swoich sił fizycznych i zdolności umysłowych, nie zaś rzeczywiste zarobki i dochody). O wysokości kwoty alimentów orzeka sąd, biorąc pod uwagę wszelkie okoliczności sprawy, między innymi:

- potrzeby dzieci, ich wiek i zainteresowania,
- sytuację materialną rodzica, pod opieką którego pozostają,
- możliwości zarobkowe zobowiązanego, jego sytuację rodzinną, dochody z majątku, obowiązki alimentacyjne wobec innych osób.

Według zasady, że dziecko ma prawo do równej stopy życiowej z rodzicem, możliwie jest zasądzenie przez sąd alimentów wyższych, jeśli sytuacja finansowa rodzica jest bardzo dobra, a dziecko żyje na poziomie dużo skrom-

niejszym od niego. Wówczas sąd, po ustaleniu stopy życiowej rodzica zobowiązanego do alimentacji, zasądzi na dziecko alimenty w takiej wysokości, aby możliwe było wyrównanie stopy życiowej dziecka ze stopą życiową rodzica.

Zadłużenia bankowe (np. raty) nie są podstawą do ograniczania wysokości alimentów. Zobowiązany do łożenia alimentów przed zaciąganiem kredytów winien uwzględnić swoje obowiązki wobec uprawnionego do alimentacji i powstrzymać się od nadmiernego zadłużania. Zdarza się, że zobowiązany przed sądowym dochodzeniem alimentów, wiedząc o tym, że jest do alimentacji zobowiązany, bez ważnego powodu zwalnia się z pracy bądź zamienia ją na mniej zyskowną. Sąd wówczas nie powinien uwzględnić tej zmiany.

Osiągnięcie pełnoletności przez dziecko nie wyłącza obowiązku Alimentacyjnego. Jeśli uczy się dalej, studiuje, obowiązek alimentacyjny trwa nadal. Nie ma znaczenia, że już ma zawód, np. zdobyty w szkole średniej. Jeżeli zdobywa dalsze kwalifikacje w szkole wyższego stopnia, to ma prawo do alimentów. Granicą tego obowiązku jest uzyskanie tytułu magistra na jednym wydziale. Jeżeli jednak dziecko zaniedbuje się w nauce, powtarza lata, zmienia kierunki studiów, tym samym nie rokuje ukończenia nauki w rozsądnym terminie, sąd może rodziców zwolnić z obowiązku alimentowania.

Obowiązek ustaje dopiero wówczas, gdy dziecko osiągnie samodzielność życiową, co wiąże się z możliwością podjęcia pracy zarobkowej i samodzielnego utrzymania się. Wobec dzieci, które nigdy nie będą w stanie utrzymać się samodzielnie, np. na skutek kalectwa, obowiązek alimentacyjny będzie trwał zawsze.

Wyjazd zobowiązanego za granicę

Jeżeli zobowiązany do alimentacji chce wyjechać na dłuższy pobyt za granicę i istnieje uzasadniona obawa, iż dziecko nie będzie otrzymywało alimentów, można złożyć do sądu wniosek o wydanie postanowienia uniemożliwiającego wyjazd za granicę. Organy paszportowe wówczas odmówią wydania paszportu. Można też żądać zabezpieczenia świadczeń alimentacyjnych przez taką osobę na jej dziecko.

Obowiązki względem wspólnego dziecka po rozwodzie jego rodziców

W wyroku orzekającym rozwód sąd może uregulować terminy i sposób utrzymywania osobistych kontaktów z dzieckiem rodzica, któremu nie powierzono wykonywania władzy rodzicielskiej. Uczyni to na wniosek. Wniosek może złożyć każdy z rodziców. Jeżeli zatem porozumienie w tej sprawie jest niemożliwe, ureguluje to sąd na wniosek zainteresowanego. Jeżeli

sąd uregulował kontakty z dzieckiem, ustalając terminy i sposób tych kontaktów, należy tego przestrzegać. Za uniemożliwienie kontaktu z dzieckiem sąd może ukarać grzywną tego z rodziców, które nie przestrzega regulacji sądu (np. jeśli matka uniemożliwia ojcu kontakt z dzieckiem, sąd może ukarać ją grzywną na wniosek ojca dziecka).

Kontakty z dzieckiem nie są powiązane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej. Jej ograniczenie czy pozbawienie automatycznie nie pozbawiają rodzica prawa do osobistych kontaktów. Można jednak wnosić, jeżeli rodzic zachowuje się nagannie, by sąd ustalił zakaz osobistej styczności z dzieckiem. Takiego zakazu można żądać również poza postępowaniem rozwodowym przed sądem rejonowym. Zakaz ten obejmuje wszelkie kontakty (także telefoniczne czy listowne).

W wyroku rozwodowym reguluje się również kwestię alimentacji dziecka w znaczeniu finansowym, o ile wniosek taki zostanie zgłoszony.

Rodzice mogą umownie ustalić zasady ponoszenia kosztów utrzymania dziecka, a wygodnym do tego narzędziem są tzw. „umowy alimentacyjne” zawierane przed notariuszem. W umowach tych ustala się to, co miałyby być przedmiotem ewentualnych ustaleń sądu po wytoczeniu powództwa o alimenty (czyli wysokość świadczeń i terminy ich płatności). Warto też w takiej umowie zawrzeć klauzulę, że dłużnik alimentacyjny poddaje się egzekucji wprost z aktu notarialnego, wówczas w razie zaniechania płatności można (po uzyskaniu sądowej klauzuli wykonalności na taki akt notarialny) wszcząć u komornika egzekucję wprost z aktu notarialnego.

Adopcja i przysposobienie

Od 1 stycznia 2012 roku, zgodnie z ustawą *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.) organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych należy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez samorząd województwa. W województwie lubuskim funkcjonują cztery ośrodki adopcyjne: dwa niepubliczne prowadzone są przez organizacje pozarządowe i dwa publiczne funkcjonujące w strukturze Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Zielonej Górze – samorządowej jednostki organizacyjnej Województwa Lubuskiego.

Dane adresowe Ośrodków Adopcyjnych:

- **Ośrodek Adopcyjny w Zielonej Górze**, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Al.Niepodległości 36, 65-042 Zielona Góra, tel. 68 452 9 820;
- **Ośrodek Adopcyjny w Gorzowie Wielkopolskim**, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, ul.Łokietka 22, 66-400 Gorzów Wlkp., tel. 95 739 03 87, (który jednocześnie prowadzi Wojewódzki Bank Danych o dzieciach z terenu województwa lubuskiego oczekujących na przysposobienie);

- **Ośrodek Adopcyjny „Żar” w Żarach**, Lubuski Ruch na Rzecz Kobiet i Rodziny „Żar”, ul. Wrocławska 5, 68-200 Żary, tel. 68 452 72 85;
- **Diecezjalny Ośrodek Adopcyjny w Gorzowie Wielkopolskim**, Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej, ul. Czereśniowa 15, 66-400 Gorzów Wlkp., tel. 95 722 91 92.

Ośrodki adopcyjne

- kwalifikują dzieci zgłoszone do przysposobienia, sporządzają diagnozy psychologiczne i pedagogiczne oraz gromadzą aktualne informacje o stanie zdrowia dziecka;
- dobierają rodziny przysposabiające właściwe ze względu na potrzeby dziecka;
- współpracują z sądem opiekuńczym,
- pomagają w przygotowaniu wniosków o przysposobienie i zgromadzeniu niezbędnych dokumentów;
- przeprowadzają badania pedagogiczne i psychologiczne kandydatów do przysposobienia dziecka oraz wywiad adopcyjny (sytuacja osobista, zdrowotna, rodzinna, dochodowa i majątkowa kandydatów do przysposobienia dziecka), diagnozują i konsultują ich;
- wspierają kandydatów do przysposobienia dziecka oraz osoby, które przysposobiły dziecko, organizują szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka;
- zapewniają pomoc psychologiczną kobietom w ciąży oraz pacjentkom oddziałów ginekologiczno-położniczych, które sygnalizują zamiar pozostawienia dziecka bezpośrednio po urodzeniu.

Ile to trwa?

Procedurę związaną z kwalifikacją osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka ośrodek adopcyjny realizuje w oparciu o obowiązujące przepisy *Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego* oraz ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.). Jej czas – do 9,5 miesiąca.

1. Etap wstępny: rozmowa i złożenie wniosku wraz z dokumentacją.
2. Etap diagnostyczny: analiza dokumentacji, wywiad adopcyjny w miejscu zamieszkania kandydatów, badania psychologiczne – część pierwsza, wstępna ocena kandydatów uzasadniająca skierowanie na szkolenie.
3. Etap szkoleniowy: 35 godzin dydaktycznych.
4. Etap kwalifikacyjny: genogram (fakultatywnie), badania psychologiczne – część druga (fakultatywnie), sporządzenie opinii o kwalifikacjach osobistych kandydatów.

Ośrodek Adopcyjny kieruje się zasadą, iż przysposobienie może nastąpić jedynie dla dobra dziecka przysposabianego. Tu też są kolejne etapy: wstępny, diagnostyczny, doboru rodziny na terenie kraju (ewentualnie rodziny zagranicznej), styczności z dzieckiem, kończący.

Zagrożenia dla związku, zagrożenia dla rodziny

Nałogi

Nie zawsze stosunki w małżeństwie układają się tak jak powinny. Czasami jeden z małżonków nadużywa alkoholu lub narkotyzuje się. Stanowi on wówczas obciążenie dla rodziny: nie można na nim polegać, nie opiekuje się dziećmi, nie przyczynia się do powstawania majątku lecz go marnotrawi – swoje wynagrodzenie przeznaczając na zaspokojenie nałogu, a nawet, zdarza się, wynosi przedmioty wyposażenia mieszkania, wykrada pieniądze.

Współżycie w takiej rodzinie układa się trudno, cierpią dzieci. Co może zrobić pokrzywdzony współmałżonek, aby chronić rodzinę? Gdzie szukać pomocy?

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gmin. Realizują go w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy. Regulują to przepisy ustawy „o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi” (Art. 41).

Zgodnie z tą ustawą każda gmina ma obowiązek udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Leczenie odwykowe jest dobrowolne i bezpłatne (ustawa „o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi”, postępowanie w stosunku do osób nadużywających alkoholu, Art. 21).

Nie każda osoba uzależniona ma świadomość swojej choroby i często nie chce się leczyć dobrowolnie. W niektórych przypadkach można wobec takiej osoby podjąć działania, które zobowiążą ją do leczenia. Dzieje się to przeważnie wówczas, gdy z powodu uzależnienia cierpi rodzina.

W każdej gminie działają Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – zbierają się cyklicznie i podejmują decyzje dotyczące pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom. W komisjach pracują osoby odpowiednio wyszkolone i to one oceniają, jaką metodę należy zastosować.

Do tej komisji możesz zgłosić problemy Waszej rodziny. Poddają one działania konieczne do zobowiązania partnera do powstrzymania się od nadużywania alkoholu, aspołecznych zachowań, a nawet poddaniu się leczeniu odwykowemu. Do komisji można udać się osobiście, wówczas przyjmą zgłoszenie problemu protokołem i podejmą konieczne działania. Możesz też złożyć wniosek na piśmie. We wniosku opisz występujące problemy.

Komisja wzywa osobę uzależnioną na posiedzenie, kieruje na badanie psychologiczno-psychiatryczne, które wskaże sposób leczenia. Jeżeli badanie

wykaże taką konieczność – zobowiązuje osobę uzależnioną do podjęcia leczenia. Jeżeli osoba uzależniona nie realizuje zalecenia, nadal nadużywa alkoholu, nie poddaje się terapii, a tak często bywa (na terapię osoba uzależniona chodzi bez przekonania, bo musi, nadal nadużywa alkoholu), złoży ponowny wniosek o rozpatrzenie sprawy leczenia partnera (ustawa „o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi”, Art. 24, 25).

O poddaniu się przez osobę uzależnioną leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego orzeka sąd rejonowy. Dzieje się to wówczas, gdy z takim wnioskiem wystąpi Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych bądź prokurator (ustawa „o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi”, Art. 26).

Postanowienie sądu o zobowiązaniu poddania się leczeniu odwykowemu zapada po przeprowadzeniu rozprawy. Taki obowiązek jest orzekany na okres tak długi, jak wymaga tego leczenie, lecz nie dłużej niż na dwa lata. Sąd może też ustanowić nadzór kuratora, który będzie kontrolował przebieg leczenia i zachowanie osoby uzależnionej. Osoba uzależniona będzie musiała wówczas poddać się leczeniu, a jeżeli będzie się uchylać, zostanie zastosowany przymus (ustawa „o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi”, Art. 32).

W przypadkach wyjątkowych alkoholika można ubezwłasnowolnić. Ubezwłasnowolnienie może być częściowe lub całkowite. Z wnioskiem o ubezwłasnowolnienie może wystąpić członek rodziny oraz prokurator. Sprawy o ubezwłasnowolnienie rozpatrują sądy okręgowe i są to trudne sprawy. Opieka nad uzależnioną osobą ubezwłasnowolnioną wymaga wielu starań oraz specjalistycznej wiedzy, więc lepiej pozostawić ją fachowcom.

*ustawa „o wychowaniu w trzeźwości
i przeciwdziałaniu alkoholizmowi”,
Art. 35.*

1. Sąd, który nałożył na osobę uzależnioną od alkoholu obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu, jeśli uzna, że na skutek takiego uzależnienia zachodzi potrzeba całkowitego ubezwłasnowolnienia tej osoby – zawiadamia o tym właściwego prokuratora.

2. W razie orzeczenia ubezwłasnowolnienia sąd opiekuńczy, określając sposób wykonywania opieki, orzeka o umieszczeniu tej osoby w domu pomocy społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu, chyba że zachodzi możliwość objęcia tej osoby inną stałą opieką.

3. Do obowiązków opiekuna osoby ubezwłasnowolnionej stosuje się odpowiednio również przepisy dotyczące obowiązków kuratora, o którym mowa w art. 31.

Obecne przepisy prawa nie sprzyjają sięganiu po takie rozwiązania przez członków rodziny. Umieszczenie w domu pomocy społecznej małżonka alkoholika odbywa się bowiem na koszt współmałżonka i dzieci. Pobyt jest drogi, obecnie to nawet ponad 3.000 zł. Jeżeli alkoholik ma jakieś świadczenia – jest zobowiązany przeznaczyć 70% na koszty pobytu. Pozostałą brakującą sumę do pełnych kosztów pobytu mają obowiązek zapłacić najbliżsi krewni. Gdy ich wynagrodzeń nie wystarczy – dopiero resztę pokryje gmina. Wynagrodzenie krewnych jest chronione przez te opłaty w niewielkiej wysokości – 300% „kryterium dochodowego” dla celów opieki społecznej. Obecnie (19 września 2012) dla osób samotnie gospodarujących kryterium wynosi 477 zł, dla osób w rodzinie 351 zł. Z wynagrodzenia może zostać Tobie i Twoim dzieciom kwota 1.053 zł miesięcznie – resztę trzeba będzie przekazać na koszty utrzymania w małżonka w DPS. Taki pobyt obciąży też Twoje dorosłe i pracujące dzieci (Ustawa „o pomocy społecznej”, Art. 61).

Jeżeli sąd nie podejmie decyzji o umieszczeniu osoby ubezwłasnowolnionej w domu pomocy społecznej opiekunem osób ubezwłasnowolnionych najczęściej zostają członkowie rodziny. Upilnowanie alkoholika należy wówczas do ich obowiązków. Zastanów się, czy podołasz tak trudnemu obowiązkowi. Nadto opiekunowie ponoszą cywilną odpowiedzialność za szkody wyrządzone innym osobom przez ubezwłasnowolnionego. Stosownie bowiem do art. 427 KC, kto z mocy ustawy lub umowy jest zobowiązany do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, ten obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej przez tę osobę, chyba że uczynił zadość obowiązkowi nadzoru albo, że szkoda byłaby powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru.

Przemoc

Przemoc, zwana przemocą domową, zdarza się w wielu rodzinach bez względu na ich status, wykształcenie czy wyznawaną religię. Nim wybierzesz życiowego partnera, przyjrzyj mu się obiektywnie, czy będzie dla Ciebie wsparciem? Nie zakładaj, że masz wysokie umiejętności pedagogiczne i wychowasz partnera, jeśli jest złym człowiekiem, nie zmienisz go, jeśli krzywdzi Cię przed zawarciem małżeństwa lub wspólnym zamieszkaniem, będzie to robił dalej i żadne obietnice czy zakłęcia tego nie zmienią. Osoba skłonna do agresji, wykorzystująca seksualnie Wasze dzieci – nie zmieni się. Im później zareagujesz i postanowisz przerwać zakłęty krąg przemocy, tym będzie Ci trudniej.

Gdy dostrzeżasz symptomy złego, poradź się kogoś, idźcie na terapię, nim będzie za późno. Ale jeśli Twój partner nie dostrzega problemu i nie chce zgodzić się na Twoje propozycje, zapomnij o miłości i troszcz się o swoje bezpieczeństwo. Zakończ ten związek, nim miłość przerodzi się w nienawiść.

Przemoc może być fizyczna, seksualna lub psychiczna i każda z nich jest karalna.

Nie zawsze od razu zdajesz sobie sprawę z tego, że jesteś ofiarą przemocy. Często jest to początkowo trudna do zauważenia przemoc psychiczna. Partner zdobywa kontrolę nad Tobą i Twoim strachem, spada Twoje poczucie wartości własnej, pojawia się przemoc fizyczna. Wydawać Ci się może, że pierwsze pobicie stało się wyłącznie z Twojej winy. Każdy powód, by Cię ukarać będzie dobry. Zaczynasz wierzyć, że tak już musi być, że nie zasługujesz na lepszy los. Wydaje Ci się, że Ty i Twoje dzieci nie poradzicie sobie sami. Sprawca pozostaje bezkarny, ofiarny – bezradne.

Przemoc domowa jest przestępstwem ściganym z urzędu, co oznacza, że policja i prokuratura muszą zająć się sprawą. **Ściganie sprawcy zawsze jest korzystne** dla Ciebie. Przeważnie przy pierwszej karze za tego rodzaju przestępstwa sprawca otrzymuje wyrok w zawieszeniu. Przy drugiej może iść do więzienia. **Nie pokrywasz żadnych kosztów sądowych**, gdy ściganie odbywa się z oskarżenia publicznego (tzn. przez prokuratora), nawet wtedy, gdy sprawca zostanie uniewinniony. **Wyrok skazujący Twojego partnera przyda Ci się** przy załatwianiu innych spraw (rozwód czy eksmisja).

Odpowiedzialności karnej podlega osoba, która ukończyła 17 lat, a w przypadku przestępstw szczególnie groźnych (zabójstwo, ciężkie pobicie, napad rabunkowy, gwałt zbiorowy) już po ukończeniu 15 lat.

Kodeks karny
rozdział XXVI, art. 207, §1

Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§2

Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§3

Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub §2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12 lat.

USTAWA o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 180, poz.1493 z późn. zm.) powstała w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, dała ofiarom przemocy prawo do bezpłatnej pomocy. Nakłada na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego obowiązek pomocy ofiarom przemocy

poprzez: tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia, tworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej itd. Ofiara przemocy domowej ma prawo żądać od swojego wójta, burmistrza, prezydenta miasta, by zapewnił jej bezpłatną pomoc: prawną, psychologiczną, socjalną i medyczną.

Na podstawie tej ustawy, umarzając warunkowo postępowanie karne wobec sprawcy przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny albo zawieszając wykonanie kary za takie przestępstwo, **sąd może zakazać zbliżania się skazanego do pokrzywdzonego w określonych okolicznościach**. Nowelizacja ustawy weszła w życie w dniu 1 sierpnia 2010 i wprowadziła wiele nowych uregulowań związanych z pomocą ofiarom przemocy:

- Nałożyła na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast obowiązek tworzenia zespołów interdyscyplinarnych, zajmują się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
- Zagwarantowała możliwość wykonania bezpłatnej obdukcji lekarskiej.
- Nałożyła na sprawców przemocy obowiązek uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych, nawet jeśli nie wyrażą na to zgody (obowiązek może nałożyć sąd).
- W postępowaniu przygotowawczym prokurator może zakazać sprawcy zbliżyć się do pokrzywdzonych, kontaktu się z nimi oraz nakazać opuszczenie lokalu (na 3 miesiące z możliwością przedłużenia przez sąd).
- Sąd może zarządzić wykonanie zawieszanej kary pozbawienia wolności, jeżeli skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkującej wspólnie ze sprawcą w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkującej wspólnie ze sprawcą.
- **Sprawcy naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia trwających nie dłużej niż 7 dni wobec osoby najbliższej zamieszkującej ze sprawcą ścigani są z oskarżenia publicznego.**
- Przyniosła wymóg zapewnienia ofiarom przez gminę schronienia w ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. To schronienie może być w innej gminie, nawet odległej. W województwie lubuskim – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, ul. Okrzei 39, 66-400 Gorzów Wielkopolski. Nadal istnieją Domy Samotnych Matek.
- Przyniosła obowiązek ochrony przed dalszym krzywdzeniem, poprzez możliwość odizolowania sprawców od ofiar przemocy.

- Sąd w wyroku może orzec środek karny w postaci nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Nakaz jest określany terminem (od roku do 10 lat), po którym sprawca wróci do domu. Podobna sytuacja jest z zakazem zbliżania się.
- Nakazała zapewnić pomoc w uzyskaniu mieszkania osobie zamieszkującej ze sprawcą przemocy w rodzinie. Dotyczy to jednak wyłącznie ofiar, które nie mają tytułu prawnego do zajmowanego mieszkania (np. najem, własność). Ustawa nie precyzuje jednak pojęcia „pomocy” i nie zobowiązuje gmin do przydziału mieszkań z własnych zasobów.
- Wprowadzono nowy tryb (nieprocesowy) orzekania o opuszczeniu mieszkania przez sprawcę przemocy. Jeżeli członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta przemocą może żądać, aby sąd zobowiązał go do opuszczenia mieszkania. W tym celu trzeba złożyć wniosek do sądu rejonowego, wydziału cywilnego. Sąd ma obowiązek w terminie 1 miesiąca przeprowadzić rozprawę. Sąd wydaje postanowienie nakazujące sprawcy opuszczenie wspólnego mieszkania, wykonalne z chwilą ogłoszenia (tzn. można je zanieść do komornika i żądać egzekucji przed uprawomocnieniem). Jednak do wykonania tego postanowienia komornik będzie musiał zastosować przepisy „o egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika”. Najpierw komornik od ofiary przemocy pobierze wysoką opłatę (40% przeciętnego wynagrodzenia za każdy pokój i za kuchnię, obecnie to jest ok. 900 zł x ilość izb). Jeżeli sprawca przemocy nie ma drugiego mieszkania do którego można go eksmitować, to komornik występuje do gminy o dostarczenie „pomieszczenia tymczasowego”. I trzeba czekać. Jeśli gmina przez pół roku nie przyzna pomieszczenia tymczasowego, wówczas dopiero można delikwenta wyeksmitować do noclegowni (Kodeks Postępowania Cywilnego, Art. 1046).

Przydatne adresy

Ośrodki Pomocy Społecznej:

- Babimost M-GOPS, Pl. Powstańców Wielkopolskich 11a, tel.68 3512444,
- Bledzew GOPS, ul. Kościuszki 16, tel. (95) 7436623,
- Bobrowice GOPS, Bobrowice 131, tel. (68) 3913225,
- Bogdaniec GOPS, ul. Leśna 11, tel. (95) 7510061,
- Bojadła OPS, ul. Sulechowska 35, tel. (68) 3523850,
- Brody GOPS, Rynek 2, tel. (68) 3712574,
- Brzeźnica GOPS, ul. Zielonogórska 24a/2, tel. (68) 3771623,
- Bytnica OPS, Bytnica 125, tel. (68) 3915979,
- Bytom Odrzański OPS, Rynek 1, tel. (68) 3884022,
- Cybinka OPS, ul. Słubicka 30, tel. (68) 3911116,
- Czerwieńsk OPS, ul. Marii Rozwens 4, tel. (68) 3278883,
- Dąbie OPS, ul. Szeroka 6 c, tel. (68) 3831298,
- Deszczno OPS, Deszczno 23a, tel. (95) 7287659,
- Dobiegniew OPS, ul. Mickiewicza 3, tel. (95) 7611900,
- Drezdenko OPS, ul. Marszałkowska 18, tel. (95) 7621651,
- Gorzów Wielkopolski, GCPRiPS, ul. Walczaka 42, tel. (95) 7151360,
- Gozdnicza OPS, ul. Świerczewskiego 2, tel. (68) 3601150,
- Górzycza OPS, ul. Kostrzyńska 13a, tel. (95) 7591527,
- Gubin MOPS, ul. Gdańska 17, tel. (68) 4558150,
- Gubin GOPS, ul. Piastowska 24a, tel. (68) 3594546,
- Iłowa OPS, ul. Kolejowa 7, tel. (68) 3774948,
- Jasień M-GOPS, ul. XX-lecia 20, tel. (68) 3710667,
- Kargowa OPS, Rynek 33, tel. (68) 3525128,
- Kłodawa GOPS, ul. Kościelna 10, tel. (95) 7216663,
- Kolsko OPS, ul. Piastowska 12, tel. (68) 3524177,
- Kostrzyn OPS, ul. Niepodległości 17, tel. (95) 7523033,
- Koźuchów OPS, ul. Słowackiego 20, tel. (68) 3553376,
- Krosno Odrzańskie OPS, ul. Piastów 10h, tel. (68) 3833360,
- Krzeszyce GOPS, ul. Skwierzyńska 16, tel. (95) 7573163,
- Lipinki Łużyckie OPS, ul. Główna 9, tel. (68) 3626240,
- Lubiszyn GOPS, ul. Dworcowa 30f, tel. (95) 7205557,
- Lubniewice M-GOPS, ul. Jana Pawła II 51a, tel. (95) 7557022,
- Lubrza GOPS, ul. Świebodzińska 68, tel. (68) 3813255,
- Lubsko M-GOPS, ul. Powstańców Wielkopolskich 3, tel. (68) 4576208,
- Łagów OPS, ul. 1 Lutego 7, tel. (68) 3412186,
- Łęknica OPS 68-208 ul. Żurawska 1, tel. (68) 3624721,

- Małomice OPS, ul. Konopnickiej 7, tel. (68) 3769037,
- Maszewo OPS, Maszewo 71, tel. (68) 3831321,
- Międzyrzecz OPS, ul. Wojska Polskiego 13b, tel. (95) 7427827,
- Niegosławice OPS, Niegosławice 55, tel. (68) 3781160,
- Nowa Sól MOPS, ul. Muzealna 46, tel. (68) 4582500,
- Nowa Sól OPS, ul. Moniuszki 3, tel. (68) 3561690,
- Nowe Miasteczko OPS, ul. 22 Lipca 1, tel. (68) 3888947,
- Nowogród Bobrzański, M-GOPS, ul. Ogrodowa 9, tel. (68) 3276843,
- Ośno Lubuskie M-GOPS, ul. Rybacka 3c, tel. (95) 7571342,
- Otyń GOPS, ul. Bolesława Chrobrego 18, tel. (68) 3550600,
- Przewóz OPS, Pl. Partyzantów 1, tel. (68) 3623299,
- Przytoczna GOPS, ul. Główna 1a, tel. (95) 7494333,
- Pszczew OPS, ul. Zamkowa 20, tel. (95) 7492328,
- Rzepin OPS, Pl. Ratuszowy 1, tel. (95) 7596590,
- Santok OPS, ul. Gorzowska 19, tel. (95) 7287527,
- Siedlisko OPS, ul. Pl. Zamkowy 6, tel. (68) 3883230,
- Skąpe OPS, Skąpe 65, tel. (68) 3419212,
- Skwierzyna OPS, ul. Batorego 15, tel. (95) 7170928,
- Sława OPS, ul. Odrodzonego Wojska Polskiego 14, tel. (68) 3566788,
- Słońsk GOPS, ul. Sikorskiego 15, tel. (95) 7572237,
- Słubice OPS, Pl. Wolności 17f, tel. (95) 7582394,
- Stare Kurowo OPS, ul. Kościuszki 77, tel. (95) 7819580,
- Strzelce Krajeńskie M-GOPS, Al. Piastów 13, tel. (95) 7632108,
- Sulechów OPS, ul. Jana Pawła II 52, tel. (68) 4782244,
- Sulęcín OPS, ul. E. Plater 14, tel. (95) 7552082,
- Szczaniec OPS, Szczaniec 73, tel. (68) 3410710,
- Szlichtyngowa M-GOPS, Rynek 15, tel. (65) 5492319,
- Szprotawa OPS, ul. Krasieńskiego 23, tel. (68) 3763230,
- Świdnica GOPS, ul. Długa 25, tel. (68) 3273230,
- Świebodzin OPS, Pl. Wolności 14, tel. (68) 4750821,
- Torzym OPS, ul. Wojska Polskiego 32, tel. (68) 3413050,
- Trzciel - OPS 66-320 ul. Poznańska 28, tel. (95) 7431414,
- Trzebiechów GOPS, ul. Sulechowska 2, tel. (68) 3514263,
- Trzebiel OPS, ul. Żarska 41, tel. (68) 3756768,
- Tuplice OPS, ul. Mickiewicza 27, tel. (68) 3625730,
- Witnica M-GOPS, ul. Rutkowskiego 9, tel. (95) 7515183,
- Wschowa OPS, ul. Klasztorna 3, tel. (65) 5402525,
- Wymiarki OPS, ul. Księcia Witolda 5, tel. (68) 3604050,
- Zabór OPS, ul. Lipowa 15, tel. (68) 3218305,
- Zbąszynek OPS, ul. Długa 1, tel. (68) 3849102,

- Zielona Góra GOPS, ul. Dąbrowskiego 41, tel. (68) 4755655,
- Zielona Góra MOPS ul. Anieli Krzywoń 2, tel. (68) 3236900,
- Zwierzyn GOPS, ul. Wojska Polskiego 8, tel. (95) 7617342,
- Żagań GOPS, ul. Armii Krajowej 9a, tel. (68) 4584827,
- Żagań OPS, ul. Pstrowskiego 3, tel. (68) 4781454,
- Żary GOPS, Al. Jana Pawła II 6, tel. (68) 4707321,
- Żary MOPS, ul. Domańskiego 1, tel. (68) 4755580,

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

- Drezenko, ul. Kościuszki 31, tel. (95) 7637041, 7637042, 7637031,
- Gorzów Wielkopolski PCPR, ul. Pankiewicza 5-7, tel. (95) 7330458,
- Krosno Odrzańskie, ul. Piastów 10b, tel. (68) 3830202,
- Międzyrzecz, ul. Przemysłowa 2, tel. (95) 7428471,
- Nowa Sól, ul. Piłsudskiego 65, tel. (68) 4574330,
- Słubice, Sienkiewicza 28, tel. (95) 7582140,
- Sulęcín, ul. Lipowa 18a, tel. (95) 7550744, 7550743,
- Świebodzin, ul. Żaków 3, tel. (68) 4755350 do 53,
- Wschowa, Pl. Kosynierów 1c, tel. (65) 5401758, 5401759,
- Zielona Góra PCPR, ul. Podgórna 5, tel. (68) 4527590,
- Żagań, ul. Śląska 1, tel. (68) 4777796,
- Żary, ul. Artylerzystów 6, tel. (68) 3630680,

W naszym województwie jest wiele instytucji wsparcia i pomocy. Na stronach Urzędu Marszałkowskiego, Urzędu Wojewódzkiego, Ministerstwa Sprawiedliwości i Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej znajdziesz więcej przydatnych adresów, także organizacji pozarządowych.

NOTATKI